

Акименко О. Ю.

д.е.н., доцент

професор кафедри економіки, обліку і оподаткування
Національний університет “Чернігівська політехніка”

Матвєєва Ю. О.

здобувачка вищої освіти

Національний університет “Чернігівська політехніка”

Грибовський М. І.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії

Національний університет “Чернігівська політехніка”

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення воєнного стану ставить перед будь-якою країною безліч викликів, і в цьому контексті податкова система, яка відіграє важливу роль в управлінні економікою та фінансами, не є виключенням. Початок війни ознаменував для України складну ситуацію: зменшились податкові надходження, виникла необхідність суттєвого збільшення фінансування оборони. Також зросла кількість осіб, потребуючих підтримки держави (внутрішньо переміщені особи та безробітні).

Але, незважаючи на обставини, уряд активізувався в напрямку оптимізації податкової системи, були впроваджені необхідні зміни, спрямовані на створення ефективної політики оподаткування, яка включає в себе перерозподіл фінансових ресурсів в економіці, забезпечення функціонування платіжної системи та інших ключових процесів. Відповідно, заходи, спрямовані на поліпшення податкової сфери, стають невід’ємною частиною більш широких ініціатив по розвитку та забезпеченню стійкості економіки України в умовах воєнного стану. Крім того, було внесено низку загальних змін до податкового законодавства, включаючи встановлення мораторію на проведення податкових перевірок і заходів контролю за дотриманням податкового законодавства [1-3]. Ці модифікації були зосереджені на підтримці економіки України, забезпеченні її функціонування в умовах воєнного стану та наданні вітчизняному бізнесу та населенню можливості щодо зменшення податкового навантаження та зосередження на відновленні своєї діяльності.

Однак існує ряд проблем, пов'язаних із функціонуванням податкової системи в умовах воєнного стану, першою з яких варто назвати ризик збільшення податкового навантаження в часи відновлення економіки України. Не менш важливими є труднощі, пов'язані з адмініструванням податкових платежів. Однак уряд України живає необхідні заходи для вирішення цих проблем. Зокрема, планується розробка механізмів поступового збільшення податкового навантаження після закінчення воєнного стану. Крім того, передбачається створення системи

електронного адміністрування податкових платежів, що підвищить ефективність управління податками.

З початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України були встановлені пільги для платників податків, які оподатковуються за спрощеною системою. Зокрема, з 1 квітня 2022 року і до закінчення воєнного стану фізичні особи-підприємці (далі, ФОП), які сплачують єдиний податок (далі, ЄП) 1-ї та 2-ї групи, мають право не вносити цей податок. Декларація за цей період не потребує заповнення. Також вносяться зміни для платників ЄП 3-ї групи: ставка ЄП на період воєнного стану становитиме 2% і платники 3-ї групи звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з ПДВ з операцій з постачання товарів, робіт та послуг на території України. Але вже внесені певні корективи у вирішення цих питань.

Під час воєнного стану, відповідно до визначених законодавством випадків, є необхідним застосування РРО та ПРРО. Із введенням Закону №2120 відновлюється проведення всіх видів перевірок та надається можливість клієнтам здійснювати розрахунок платіжними картками. Щодо неприбуткових організацій та установ, при перерахуванні пожертвувань на підтримку ЗСУ, вони можуть враховувати ці кошти при розрахунку податкової знижки, яка не перевищує 16% від загального річного оподаткованого доходу такої особи. А ФОПи та особи, які займаються самостійною професійною діяльністю (за винятком тих, хто обрав спрощену систему оподаткування), мають право враховувати подібні пожертвування в складі своїх витрат за звітний період. Крім того, під час воєнного стану неприбутковим організаціям надається можливість передавати майно, надавати послуги та використовувати отримані доходи для потреб оборони держави, навіть якщо така діяльність не передбачена установчими документами цих організацій [4].

З початку повномасштабного вторгнення уряд вніс зміни до процедур місцевих бюджетів на період воєнного стану (Постанова №252). Основні бюджетні повноваження були передані від представницьких органів (місцевих рад) до їхніх виконавчих комітетів. Головна мета цих змін – підвищення оперативності процедур бюджетного процесу. Якщо у звичайні часи ці процедури були необхідними для забезпечення додаткового контролю в бюджетному процесі, в умовах воєнного стану вони стали пріоритетними у забезпеченні оперативності прийняття управлінських рішень щодо змін витрат місцевого бюджету [5].

У період воєнного стану можуть проводитися перевірки, серед них: (1) фактичні податкові перевірки, які здійснюються на місці провадження господарської діяльності (з розширенням переліку підстав для проведення фактичних перевірок); (2) камеральні перевірки, які проводяться у приміщеннях ДПС і можуть бути ініційовані на підставі заяви про бюджетне відшкодування ПДВ (додається до декларації).

Акцентуємо увагу на відсутності покарання за порушення правил проведення розрахункових операцій (тобто внаслідок фактичних перевірок), за винятком випадків порушень під час продажу підакцизних товарів. Якщо під час перевірки виявлені порушення, у відповідності до переліку порушень дозволених

законодавством, виникає вірогідність застосування штрафних санкцій проти порушника. Однак на період дії воєнного стану було введено мораторій на документальні перевірки щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Перевірки, які були розпочаті до 24 лютого 2022 року, на цей період призупинено [6]. 9 листопада 2023 року Верховна Рада України прийняла “Закон про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок”.

Отже, податкова система в умовах воєнного стану стає ключовим інструментом управління економікою та фінансами країни. Обставини, які пов'язані із зменшенням доходів та необхідністю впровадження додаткових видатків вимагають гнучкості та адаптації податкової системи і ретельного податкового планування. Введення тимчасових заходів, спрямованих на забезпечення додаткових доходів, і стимулювання інвестицій можуть виявитися ефективними стратегіями у забезпеченні фінансової стійкості країни під час воєнного стану.

Список літератури

1. Модифікація податкової системи в умовах воєнного стану. URL: <https://doi.org> (дата звернення 22.11.2023).
2. Як Україна реформуватиме податкову систему після війни. URL: <https://www.ukrinform.ua> (дата звернення 19.11.2023).
3. Зміни в податковій сфері у зв'язку з воєнним станом. URL: <https://uz.ligazakon.ua/> (дата звернення 12.11.2023).
4. Податки під час війни. URL: <https://tr.tax.gov.ua> (дата звернення 12.11.2023).
5. Податки воєнного часу. Чого слід очікувати від змін у податковій системі, ухвалених з початку війни? URL: <https://voxukraine.org> (дата звернення 12.11.2023).
6. Податки під час війни: все, що треба знати бізнесу. URL: <https://www.epravda.com.ua> (дата звернення 23.11.2023).
7. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.

УДК 336.7

Бараненко Р. С.

магістрант ОПП “Банківський менеджмент”

Київський національний університет ім. Вадима Гетьмана

АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Високий рівень геополітичної невизначеності, та, як наслідок, економічної ситуації в країні вимагає від банківського менеджменту адекватної реакції на динамічні зміни кон'юнктури економічної сфери задля забезпечення достатнього рівня прибутковості та фінансової стабільності для всієї банківської системи України, а також для окремих банківських установ. Перманентне здорове функціонування банківської системи зможе забезпечити виконання встановлених таргетів (цілей) фінансового сектору та досягнення необхідних прибуткових обсягів, а отже й надходжень до державного бюджету.